

La Bèstia del Capitalisme

Cèlia Puchol

Un sistema econòmic i polític com el capitalisme en què vivim, que, segons la versió oficial (la versió que dona qui controla el poder) ens ofereix tot allò que necessitem satisfà les nostres necessitats i ens "permet" ser lliures, en certa mesura. Però darrere aquesta pell d'anyell s'amaga una bèstia ferotge. Un ordre que passa una enorme factura social. Una gran bèstia que s'alimenta del treball i de les vides de qui no té res més que la necessitat de treballar per subsistir. Una bèstia que aplica desapiatadament uns principis econòmics que avui mantenen la major part del món en la pobresa i morint-se de fam. És el preu social de les bestialitats del sistema capitalista.

L'ésser humà, que és lliure, s'uneix amb d'altres per tal d'establir uns vincles: la vida en societat que, de fet, exigeix una divisió del treball que contribueix a l'augment de la desigualtat entre els éssers humans i on triomfa la hipocresia que planeja a sobre les relacions interpersonals, en les quals cal sobreviure a costa del fracàs i/o enfonsament del veí. Així, doncs, el desenvolupament econòmic capitalista no satisfà tothom, no ha enriquit tothom, sinó que en nom d'açò la classe treballadora ha sigut explotada per tal de mantindre en la riquesa una minoria privilegiada. Hem de ser conscients d'aquestes desigualtats socials que enfronten els éssers humans.

Avui assistim als desastres d'una societat orientada a la producció i que provoca la dependència de tothom respecte el mercat, sense considerar que parlem d'éssers humans: les relacions interpersonals han esdevingut més bé relacions instrumentals mercantils. Però malgrat les crítiques de que ha sigut objecte al llarg de la seua història (segles XVIII i XIX) el monstre capitalista s'ha mantingut viu fins avui, amb l'excusa de dur en ell mateix un progrés constant cap a millor.

La idea que hom ens ven és que aquest progrés suposa la justificació de les desigualtats en nom de la raó i es veu a ell mateix com la culminació de la història fins a uns nivells mai vists.

El que està clar, però, és que el capitalisme basteix la seua raó rebutjant tot el que no s'ajusta a ell, exclouent tot el que no s'ajusta a quantificació. Proclama l'ésser humà com a amo i dominador de la naturalesa i, per extensió, del mateix ésser humà, i vol fer d'açò una ciència, un saber, una tècnica que s'exigisca com a dominadora, i no com a dialogant. Però aquest domini requereix una total i absoluta quantificació de tot el real. És a dir, sotmetre-ho tot al criteri de la utilitat, a l'eficàcia i al màxim benefici, en una relació de totalitarisme absolut i de rebuig a tot el que no s'hi adapte i sotmeta: és un règim totalitari i, en conseqüència, reductor. Tot s'ha de reduir a quantificació, a càlcul, a un intercanvi de mercaderies, inclús les relacions interpersonals. El múltiple, el divers, és sempre reduït a la norma, a la unitat, a la quantificació. Tot és calculable, inclús els éssers humans que han de pagar amb la seua mort el progrés i el desenvolupament del mercat.

Pensem que les persones som lliures en el capitalisme, però, de fet, aquesta només és una igualtat formal, perquè ara l'ésser humà només és considerat com una mercaderia, susceptible de quantificació. I el preu d'aquest alliberament és una llibertat esclavitzada a la necessitat de produir mercaderies, de vendre's a trocets.

A més a més, avui el saber també està orientat al poder, un poder que alimenta l'imperialisme científic i nodreix la bèstia del capitalisme. L'actual revolució tecnològica provoca reestructuracions, acomiadaments i reducció de salaris: el progrés es farà a aquest preu!

Per tant, el treball dels pobres és el fonament de la riquesa de les nacions, del benestar i la felicitat de la societat. La felicitat de qui és ric i va en augment el seu capital, i la felicitat del pobre, que si a més és ignorant (no té desitjos) i només pensa en el treball, en sobreviure, treballarà més a gust, i millor, i contribuirà a la prosperitat dels propietaris. El treball d'una, quan més gran millor, massa de pobres, així com la seua ignorància, permeten que la riquesa de la nació augmenti.

Però a més, i açò és l'important, cal que hi haja una classe de consumidors de plaers, per a què aquesta riquesa done treball a tots aquells que ho necessiten i que moren de fam, i no tenen cap més opció que vendre's a trocets.

Per això, per a què puga existir la feliç harmonia del capitalisme cal mantindre pobres als pobres, amb un mínim salari de subsistència que l'haja de gastar tot per a viure, aquest és el secret de l'èxit del capitalisme. Un sistema en què oficialment ja no existeix l'esclavatge, però que la dependència de la gent de res del treball és la que manté la riquesa d'una minoria, com si d'una relació d'esclavatge es tractara. Així, la riquesa no és més que una multitud de pobres que treballen. El capitalisme es defineix a ell mateix com una organització racional del treball formalment lliure, és a dir, que formalment no existeix aquell esclavatge que imposava el feudalisme, però qui no treballa mor de fam, i no pot contribuir a la prosperitat econòmica del capitalisme. Però, a més, cal que el treballador no s'adone de la situació que pateix i es crega formalment lliure.

Aquesta és la radiografia actual del capitalisme, entès com l'afany de lucre, d'enriquir-se, però només relativa a una minoria social que explota la resta. Però si només ens quedem ací, la nostra concepció del capitalisme és ingènua, massa ingènua. El capitalisme busca la rendibilitat, la màxima rendibilitat aprofitant totes les oportunitats de lucre i arribant, quan cal, a la repressió, en nom d'aquesta riquesa i prosperitat, una repressió que diu ser racional, però que esclavitzava l'ésser humà, i que no és gens estrany que provoqués l'empobriment i la misèria d'una gran part de la població. Perquè ara, la població, les persones, ja no són considerades com a tals, sinó com a una massa susceptible de ser quantificada, sobre la qual els càlculs s'especulen i es tradueixen en termes monetaris, en mercaderies, etc. Ara les